

 **creative
commons nederland**

jaaroverzicht 2013

waag society

Creative Commons Nederland is een samenwerkingsverband tussen Kennisland, Waag Society en het Instituut voor Informatierecht.

De activiteiten in dit jaaroverzicht werden uitgevoerd met financiële steun van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Postbus 2960
1000 CZ Amsterdam
+31(0)20 5756720
www.creativecommons.nl
info@creativecommons.nl

Tenzij uitdrukkelijk anders vermeld is op de inhoud van dit verslag een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 licentie van toepassing. De volledige licentievoorwaarden zijn te lezen op <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.nl>

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Voorlichting en strategisch advies	5
2.1 Website en helpdesk	5
2.2 Voorlichting en vraaggestuurde ondersteuning	7
A > Presentaties, lezingen, colleges, optredens	7
B > Mini-conferentie Creative Commons en Copyright Reform	8
C > Kortlopend advies	8
D > Pilot Buma/Stemra	8
E > Strategische samenwerking en publieksevenement	9
F > Eindseminar 'De toekomst van open'	9
3 Rechtswetenschappelijk onderzoek	11
3.1 Lancering versie 4.0 van de licenties	11
3.2 Creative Commons 4.0 en wetenschappelijke onderzoeksresultaten	12
3.3 Toepasbaarheid Creative Commons-licenties op design	13
4 Experimenten	14
4.1 CCo en open data showcase	14
4.2 Vervolg open design minor	16
5 Toekomstagenda	17
1. Open overheid en samenleving	17
2. Open data	18
3. Open design	18
4. Open media en cultuur	19
5. Open leren	19
6. Sharing economy	19

1. Inleiding

Creative Commons Nederland is een samenwerkingsverband tussen Kennisland, Waag Society en het Instituut voor Informatierecht (IViR) van de Universiteit van Amsterdam. Deze drie organisaties zijn door Creative Commons International als 'Legal Affiliate' (IViR) en 'Public Affiliate' (Kennisland en Waag Society) van Creative Commons in Nederland aangewezen.

Creative Commons Nederland (CC-NL) zet zich sinds 2005 in voor heldere en eenvoudige manieren om binnen de bestaande wetgeving de verspreiding en het hergebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal te vereenvoudigen. We geven voorlichting, doen onderzoek, geven vorm aan strategische samenwerking rond open content en open standaarden, en experimenteren met nieuwe toepassingsmogelijkheden van opencontentlicenties.

2013 was het afsluitingsjaar van het driejarige programma 'Vast Flexibel met Auteursrecht'. Het werd ook een jaar om terug te blikken. In 2013 was het tien jaar geleden dat CC-NL werd opgestart en een begin werd gemaakt met de introductie

van Creative Commons-licenties in Nederland. In tien jaar is veel bereikt, mede dankzij de steun van het ministerie van OCW. Inhoudelijk verschoof de agenda van CC-NL van voorlichting en het vertrouwd maken met open content licenties naar vraaggestuurde pilots en experimenten op terreinen waarop de werking van auteursrecht en open content een grijs gebied is of was (open design, open data).

In dit verslag blikken we terug op de activiteiten van 2013, en wordt een doorkijk zichtbaar naar de agenda voor de komende jaren. Want CC-NL zal zich ook na 2013 blijven inspannen voor meer vrijheid om op een flexibele manier met auteursrechten om te gaan

2. Voorlichting en strategisch advies

Voorlichting en strategisch advies vormen de basistaken van CC-NL. In 2013 voerde CC-NL een aantal doorlopende activiteiten uit (onderhoud en beheer website en helpdesk), werd een reeks gastcolleges, lezingen en presentaties gegeven en evenementen georganiseerd en ondersteunde CC-NL derden met strategisch advies.

een startplaats voor het vinden van informatie over auteursrecht en opencontentlicenties. De website trok afgelopen jaar gemiddeld 3.300 unieke bezoekers per maand, waarvan 75% nieuwe bezoekers en 25% terugkerende bezoekers. Zoals elk jaar is de pagina met uitleg over de Creative Commons-licenties het meest bezocht. Het aantal terugkerende bezoekers is relatief en absoluut gestegen van 480 per maand naar 825 per maand. Deze cijfers zijn een extrapolatie van de tweede helft van 2013, door de eerste interpretatie van de cookiewet door de Nederlandse overheid hebben wij geen statistieken over de eerste helft van 2013.

2.1 Website en helpdesk

De website van CC-NL (www.creativecommons.nl) is voor zowel creatieve professionals als voor leken op het terrein van intellectueel eigendom

	PUBLIC DOMAIN	PUBLIC DOMAIN	BY	BY SA	BY NC	BY ND	BY NC SA	BY NC ND
PUBLIC DOMAIN	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
PUBLIC DOMAIN	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
BY	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
BY SA	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗
BY NC	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
BY ND	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
BY NC SA	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
BY NC ND	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

Figuur: combineren van werken met verschillende licenties. Welke combinaties zijn toegestaan?

Eind 2012, begin 2013 voerde CC-NL een aantal vernieuwingen door in de opmaak en structuur van de website. Die sluit nu nauwer aan bij, en is beter geïntegreerd in de website van Creative Commons International (www.creativecommons.org). In de vereenvoudigde structuur heeft de uitleg van de licenties een duidelijkere plek gekregen, en de zoekfunctie voor gelicenseerde content is centraler op de website gepositioneerd. Daarmee lopen we vooruit op de periode vanaf 2014, waarin CC-NL zich meer gaat richten op haar kernactiviteit: voorlichting en advies met betrekking tot de licenties.

In 2013 werd ongeveer 50 nieuwsberichten op de website geplaatst, die voor het grootste deel betrekking hadden op ontwikkelingen rond Creative Commons en/of open content in Nederland. Daarnaast werden bijdragen geleverd aan creativecommons.org.

Al jaren is de website een van de primaire ingangen waarlangs mensen en organisaties per mail of telefonisch in contact komen met Creative Commons. In 2013 kwamen ruim 350 mails met serieuze vragen binnen. Daarnaast werd CC-NL gemiddeld 5 keer per week gebeld met korte vragen. Relatief vaak gaat het daarbij om vragen die niet direct aan Creative Commons zijn gerelateerd, maar die meer algemeen betrekking hebben op auteursrecht. Zoals we in eerdere jaren al constateerden is er geen ander portaal waar het brede publiek dergelijke algemene vragen eenvoudig kan stellen. Hoewel CC-NL het niet als kerntaak beschouwt, worden de meeste algemene vragen wel beantwoord en zullen we dat ook in de toekomst blijven doen. In de regel gaat het om relatief eenvoudige vragen. Meer specifieke algemene auteursrechtelijke vragen worden doorspeeld naar meer toepasselijke organisaties of experts.

Kamil Śliwowski @cienkamila · Aug 24
@paul_keller in @ccpolska tshirt :) #proud #ccsum pic.twitter.com/h7EiHvkEGo

Reply Retweet Favorite

2.2 Voorlichting en vraaggestuurde ondersteuning

A > Presentaties, lezingen, colleges, optredens

CC-NL gaf in 2013 de volgende 29 presentaties, lezingen, gastcolleges en andere optredens:

- 21.01.13: CC Presentatie, NPVR Groningen, Maarten Zeinstra.
- 06.03.13: CC Presentatie, noodzaak van technologische infrastructuur, Maarten Zeinstra.
- 02.05.13: CC-BY Workshop, Wellcome Trust, Londen. Presentatie 'Creative Commons licenses 4.0 and scientific publishing', Lucie Guibault.
- 05.05.13: CC Presentatie, Sena, Maarten Zeinstra.
- 07.05.13: Gastcollege Creative Commons, Hogeschool INHOLLAND, Haarlem, Martijn Arnoldus.
- 08.05.13: Presentatie over Creative Commons op een Hearing van MEP Helga Trüpel in het Europese Parlement in Brussel, 40 mensen, Paul Keller.
- 23.05.13: Implementing open access funders' policies, Goodenough College, JISC, Londen. Presentatie 'Creative Commons licenses version 4.0 and scientific publishing', Lucie Guibault.
- 07.06.13: Seminar Business modelling cultural heritage, HKU, Martijn Arnoldus.
- 12.08.13: FAB8 Event - Forum and symposium on digital fabrication, Wellington (NZ), Alex Schaub/Waag.
- 16.08.13: Presentatie, technologie in CC, CC Global Summit, Maarten Zeinstra.
- 21.08.13: Miniconferentie over 'Creative Commons en Copyright reform', Buenos Aires (Argentinië), 110 mensen, Paul Keller.
- 23.08.13: Presentatie over Creative Commons en collectief beheer tijdens de CC Global Summit in Buenos Aires (Argentinië), 50 mensen, Paul Keller.
- 27.08.13: Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid, Den Haag. Presentatie 'Open access and scientific publishing', Lucie Guibault.
- 14-15.09.13: Creative Commons Open Educational Resources Policy Working Group, OER Konferenz, Berlijn, Lisette Kalshoven (zie foto).
- 15.09.13: Gikii Conference, Bournemouth University (VK). Presentatie 'Design rights and open design', Thomas Margoni.
- 19.09.13: CC presentatie tijdens een 'Licensing for Europe WG 2' bijeenkomst in Brussel met ongeveer 60 mensen, Paul Keller.
- 23.09.13: CC Presentatie, Willem de Kooning Academie, Maarten Zeinstra.
- 23.09.13: Workshop bij start open design minor, Willem de Kooning Academie.
- 25.09.13: Toekomst van Open, Creative Commons Nederland 10 jaar, rond-de-tafel gesprekken en keynotes, Martijn Arnoldus, Maarten Zeinstra, Lisette Kalshoven.
- 17.10.13: GOV Camp, Digitale Steden Agenda, Open data en CCo sessie.
- 19.10.13: Keynote, Vienna Open, Open Design Contest 2013, Marleen Stikker <https://vimeo.com/77283962>
- 25.10.13: E-science and research data, CNR, Rome. Presentatie 'Legal aspects of research data', Thomas Margoni.
- 08.11.13: SpotOn London 2013: open, portable, decoupled - How should peer review change? Londen. Presentatie 'Creative Commons licenses for scientific reporting', Lucie Guibault.
- 12.11.13: OpenAIRE Plus Conference, Vilnius (Litouwen). Presentatie 'Licensing issues in research and scientific data', Lucie Guibault en Thomas Margoni.
- 14-15.11.13: 3D printing: destiny, doom or dream? Universiteit Leiden. Presentatie 'Creative Commons licenses and open design', Thomas Margoni.
- 26.11.13: Surf Open Educational Resources Masterclass, Universiteit Utrecht. Masterclass 'Open Licenties en de creatie van OER', Lisette Kalshoven.
- 10.12.13: Apple iScholengroep Bootcamp, presentatie/workshop: 'Creative Commons en Open Educational Resources' Zutphen, Lisette Kalshoven.
- 12.12.13: OECD TIP Conference: open science and open data, OECD, Parijs. Keynote 'Open access in research data', Thomas Margoni.
- 19.12.13: Open Data in Transition WIPO Conference, Trento (Italië). Presentatie 'Open research data and IP', Thomas Margoni.

Foto: Raimond Spekking (CC BY-SA)

B > Mini-conferentie Creative Commons en Copyright Reform

Op 21 augustus 2013 organiseerden we samen met Creative Commons Polen, Creative Commons Australië en Creative Commons HQ een een-daagse miniconferentie over de verhouding tussen Creative Commons en *copyright reform*-initiatieven. Deze miniconferentie vond plaats op de dag voor-

Foto: Ibtihel Zaatouri (CC BY-SA)

afgaand aan de Creative Commons Global Summit in Buenos Aires, Argentinië. Tijdens de conferentie werd door de 110 deelnemers (waarvan het merendeel betrokken bij Creative Commons landenprojecten) gesproken over de mogelijkheid om als Creative Commons voor een modernisering van de auteursrechtelijke regels op te komen. Dit tegen de achtergrond van het feit dat Creative Commons zich zowel vanwege de juridische status van de Amerikaanse moederorganisatie alsook vanwege haar rol als onpartijdige steward van de licenties in de afgelopen tien jaar niet in discussies over een hervorming van het auteursrecht gemengd heeft. Tijdens de miniconferentie bleek er echter consensus te bestaan dat een dergelijke inmenging wel wenselijk is. Op basis van de uitkomsten van de miniconferentie heeft Creative Commons in oktober een statement over 'Creative Commons and Copyright Reform' gepubliceerd. Die is te lezen op <http://creativecommons.org/about/reform>

C > Kortlopend advies

Via kortlopend advies geeft CC-NL impulsen aan partijen om met Creative Commons-licenties aan de slag te (kunnen) gaan. Het gaat daarbij om het aanpakken van vragen die te complex zijn om met een kort antwoord af te doen of om vragen die voor een sector of doelgroep als geheel relevant kunnen zijn. Vaak worden in dergelijke korte

trajecten de kosten (in-kind, cash) die de adviesvrager maakt ook door de vrager zelf bekostigd. De twee adviestrajecten die CC-NL in 2013 uitvoerde:

Creative Commons Nederland heeft in een kortlopend adviestraject informatie en voorlichting gegeven aan participanten van iTunesU, een initiatief van Apple. In de eerste plaats is er een Creative Commons-training gegeven aan docenten uit het voortgezet onderwijs die eigen educatieve materialen creëren in de iTunesU-omgeving. Daarnaast is in twee bijeenkomsten voorlichting gegeven aan de trainers van docenten die materiaal open beschikbaar maken via het iTunesU-platform.

In een ander traject heeft CC-NL informatie gegeven over de werking van de Creative Commons-licenties in een dispuut tussen mijnlicentie.nl en een een bistro. mijnlicentie.nl is een initiatief van Buma, Sena, Videma en Reprorecht. Aan de betrokken partijen, Buma, Sena en de bistro, zijn randvoorwaarden voor het gebruik van de Creative Commons-licenties uitgelegd. Het dispuut is verder zonder samenwerking met CC-NL opgelost.

D > Pilot Buma/Stemra

In augustus 2012 heeft CC-NL met Buma/Stemra afgesproken om de verduurzaming van de reeds langer lopende pilot naar een structureel aanbod te agenderen bij de algemene ledenvergadering van Buma/Stemra in 2013. Tijdens de ALV

Foto: Peter Shanks (CC BY)

van mei 2013 is inderdaad het besluit genomen tot verduurzaming en is de pilot officieel afgerond. Leden van Buma/Stemra kunnen sindsdien structureel gebruikmaken van de drie Creative Commons-licenties die alleen niet commercieel gebruik (NietCommercieel) van de gelicenseerde werken toestaan. Samen met Buma/Stemra heeft

Foto: Sebastiaan ter Burg (CC BY)

CC-NL in het vierde kwartaal van 2013 gewerkt aan het aanpassen van de (online) communicatie van beide organisaties over het gebruik van Creative Commons-licenties door leden van Buma/Stemra. Een uitgewerkt voorstel voor het aanpassen van de communicatie op beide websites ligt op dit moment bij Buma/Stemra ter goedkeuring. Wij verwachten dit traject in de eerste helft van 2014 af te ronden.

Daarmee neemt Nederland een voorschot op Europese regelgeving op dit terrein. De in februari 2014 definitief aangenomen EU richtlijn over collectief rechtenbeheer bepaalt dat collectieve beheersorganisaties hun leden de mogelijkheid moeten bieden om hun eigen werken voor niet commercieel gebruik te licenseren (artikel 5.3). Deze passage is tijdens de behandeling van de richtlijn in het Europees Parlement aan het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie toegevoegd. CC-NL had samen met Creative Commons International en Communia op deze wijziging aangedrongen. Hiermee komt na meer dan tien jaar discussie over de relatie tussen collectief rechtenbeheer en opencontentlicenties een duidelijk wettelijk kader voor creatieve makers in heel Europa.

E > Strategische samenwerking en publieksevenement

Strategische samenwerking tussen CC-NL en andere partijen is nodig om de toepassing van Creative Commons-licenties (en open content in het algemeen) structureel verankerd te krijgen in visie en beleid van de betreffende organisaties en netwerken. In 2013 werden de uren ingezet voor het opstellen van een brede opencontentagenda voor de jaren na 2013, waar de relevante partijen zelf verder invulling en uitvoering aan kunnen geven. Zo willen we bijdragen aan de borging en voortzetting van het gebruik van opencontentlicenties ten behoeve van open cultuur in Nederland na 2013.

F > Eindseminar 'De toekomst van open'

De agenda werd gekoppeld aan het Creative Commons Eindseminar ('De toekomst van open') dat in september werd gehouden in Den Haag. In het werkplan schreven we dat 2013 het jaar is waarin CC-NL als consortium zijn tienjarig bestaan zou vieren. CC-NL kwam voort uit het project DISC (Domain Innovatieve Software en Content) waarin

Kennisland en Waag samen met het IViR als een van de eersten de Creative Commons-licenties naar een niet-Amerikaanse context vertaalden. De vertaling was in 2004 af en CC-NL was pionier met de promotie en de jurisprudentie van CC-licenties in Europa. Sindsdien mogen de Creative Commons-licenties rekenen op een explosief toenemend gebruik.

Maar, de belangrijkste vraagstukken waar CC-NL mee te maken kreeg bleven in tien jaar niet dezelfde. De discussie rondom auteursrecht heeft zich uitgebreid van de traditionele domeinen (muziek, tekst, foto's, afbeeldingen) naar nieuwe domeinen (open data, educatie, design, 3D, bio-informatie). CC-NL organiseerde daarom op 25 september 2013 een eindseminar waarbij we de oud én nieuwe aandachtsgebieden naar voren brachten in een brede toekomstagenda rond open content. De productie van het seminar werd grotendeels door Waag Society gedaan. Kennisland verzorgde de inhoudelijke programmering.

Het seminar vond plaats tijdens het jaarlijkse festival Today'sArt in Den Haag (www.todaysart.nl/2013). Als locatie kon - heel toepasselijk - het voormalige complex van het ministerie van Justitie en van Binnenlandse Zaken worden gebruikt. CC-NL nodigde voor het seminar een zeer divers publiek uit van mensen en organisaties met wie we in de afgelopen tien jaar hebben samengewerkt. Keynote speakers waren Bernt Hugenholtz (CC-NL, IViR) en Marjan Hammersma (DG, ministerie van OCW). Martijn Arnoldus was dagvoorzitter.

Met een kleine honderd deelnemers brachten we een uniek gezelschap bij elkaar van mensen die een zeer diverse achtergrond hebben, elkaar in de meeste gevallen niet kenden, maar met elkaar delen dat zij allemaal op de een of andere wijze met open content en Creative Commons bezig zijn. Met deze groep scherpten we de contouren van de agenda voor de toekomst verder aan. In 2014 werken we daar overigens aan verder.

De hoofdthema's in de nieuwe agenda zijn:

- Open Data
- Open Design
- Open Cultuur & Media
- Open Leren
- Sharing Economy (economie van het delen)

Zie ook hoofdstuk 5 voor de agenda voor de toekomst. De keynotes en sfeerimpressies van

Foto's: Sebastiaan ter Burg (CC BY)

het succesvolle seminar zijn terug te vinden via de website van CC-NL. Onder meer:

<http://creativecommons.nl/2013/09/30/keynote-bernt-hugenholtz-tijdens-de-toekomst-van-open/>

<http://creativecommons.nl/2013/09/30/toekomst-van-open-keynote-marjan-hammersma/>

<http://creativecommons.nl/2013/09/13/cc-seminar-de-toekomst-van-ope>

3 Rechts- wetenschappelijk onderzoek

Een van de unieke voordelen van de samenwerking van Kennisland, IViR en Waag Society in CC-NL is de directe interactie tussen wetenschappelijk onderzoek en de dagelijkse praktijk van opencontentlicensering. Dankzij het meerjarige perspectief van het driejarige programma zijn binnen CC-NL meerdere complexe rechtswetenschappelijke vraagstukken uitgediept. In 2013 richtte het IViR zich in het bijzonder op rechtswetenschappelijke vragen met betrekking tot de nieuwe versie van de Creative Commons-licenties, rond de toepasbaarheid van die nieuwe versie op wetenschappelijke onderzoeksresultaten, en op onderzoeksvragen rond open design. De inzet op wetenschappelijke onderzoeksresultaten volgde op een vrij snel doorzettende tendens bij onderzoeksfinanciers om open access als financieringsvoorwaarde op te nemen.

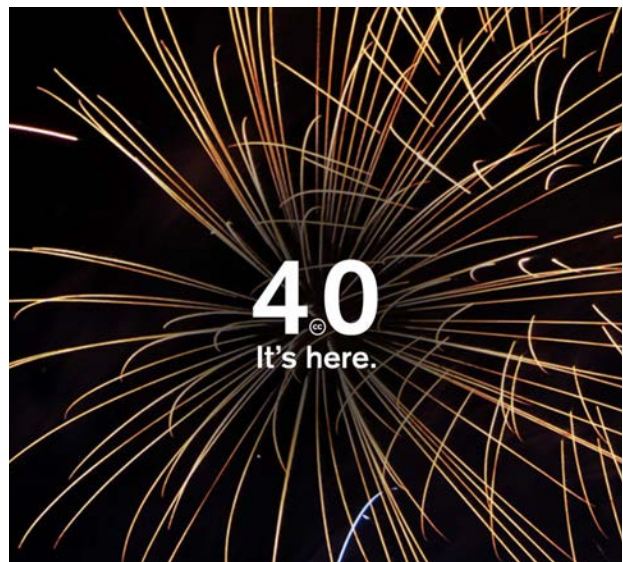
3.1 Lancering versie 4.0 van de licenties

Na een intensieve tweejarige consultatieperiode heeft Creative Commons eind november 2013 de 4.0-versie van zijn licenties gelanceerd. CC-NL heeft er mede voor gezorgd dat de licenties goed aansluiten bij het Nederlands en Europees recht. Hiervoor hebben zowel het Instituut voor Informatierecht als Kennisland geparticipeerd in langdurige discussies en onderzoek.

De 4.0-licenties zijn in tegenstelling tot de vorige versies universeel toepasbaar en van toepassing op het Europese databankenrecht. De complexiteit van zaken die onderzocht en geregeld moes-

ten worden om die twee kenmerken in te bouwen verklaren waarom de lancering van de nieuwe licenties pas bijna een jaar later dan gepland kon plaatsvinden.

Onze inzet voor de nieuwe versies van de licenties in 2013 bestond uit deelname aan zowel online discussies (in de zogeheten 'affiliates-' en 'Europamailinglijsten'), als aan e-maildiscussies over specifieke aspecten van de licenties. CC-NL adviseerde daarbij ook CC-International. De insteek van CC-NL is telkens geweest om te werken en adviseren vanuit de Nederlandse context en juridische kaders én vanuit de Europese context.

3.2 Creative Commons 4.0 en wetenschappelijke onderzoeksresultaten

In de afgelopen tijd heeft een toenemend aantal financiers van wetenschappelijk en toegepast onderzoek in Europa een verandering in toekenningsbeleid aangekondigd. Veel organisaties stellen nu als voorwaarde voor financiering dat resultaten van publiek gefinancierd onderzoek open access beschikbaar worden gemaakt.

Dit is onder meer het geval in Nederland, waar de NWO in september 2012 heeft aangekondigd dat die norm niet alleen geldt voor publicatie van artikelen en monografieën, maar tevens voor wetenschappelijke onderzoeksdata. Deze aankondiging is in lijn met een aanbeveling van de Europese Commissie uit juli 2012, die nagenoeg dezelfde inhoud heeft. In april 2013 maakten de Research Councils UK (RCUK) bekend in het vervolg het zogeheten 'golden open access publishing' te ondersteunen. Daarmee opende de RCUK een nieuw hoofdstuk in de discussie tussen bibliothecarissen en archiefmanagers over vergoedingen, licenties en de vraag welke invloed het nieuwe beleid van de financierende partijen zal hebben op de institutionele archieven.

Al die beleidsverschuivingen zorgen voor de nodige onrust onder onderzoekers, en niet in de laatste plaats in het licht van de aankomende nieuwe versies van de Creative Commons-licenties. Dat leidde ertoe dat in 2013 een groot beroep werd gedaan op CC-NL om de eventuele consequenties en het nut van de nieuwe licentieversie aan de wetenschappelijke gemeenschap duidelijk te maken. We werden bij meerdere gelegen-

heden uitgenodigd om presentaties te geven over open access in de wetenschappelijke wereld, en om de rechtswetenschappelijke implicaties van het verschuivende beleid scherper neer te zetten (zie lijst met presentaties in hoofdstuk 2, en in het bijzonder de bijdragen van het IVIR).

This document by Creative Commons, licensed CC BY
Icons from The Noun Project by: CC BY 3.0: Adam Whitcroft (cloud upload) - Anand A Nair (share) - Andrew Forrester (locks) - Diego Naive (speaker, book) - Emma Viã Hopkins (turtle) - José Hernandez (fence) - Henrik Lund Mikkelsen (money) - Sotirios Papavasiliopoulos (light bulb) - Thomas Webber (community) CC0: Antoine Makryannis (scientist) - Arthur Schmitt (construction) - Dsatnyara (folder) - Fusion Strategy (download) - Max Hancock (brain) - Mike Wirih (hourglass)

3.3 Toepasbaarheid Creative Commons-licenties op design

In het kader van rechtswetenschappelijk onderzoek werkte het IViR in 2013 aan herziening en uitbreiding van de reeds in 2012 aangevangen studie naar de toepasbaarheid van Creative Commons-licenties op ontwerpen. De uitgebreide en geactualiseerde studie werd gepubliceerd in een peer-reviewed open access law review: Margoni T (2013). Not for Designers: On the Inadequacies of EU Design Law and How to Fix It. JIPITEC, Vol. 4.

De tekst is beschikbaar via: <http://www.jipitec.eu/issues/jipitec-4-3-2013/3845/margoni.pdf>

De studie werd bovendien gepresenteerd op twee conferenties: in september 2013 aan de Bournemouth University (VK) en in november 2013 aan de Universiteit Leiden. Zie de lijst met colleges en presentaties in hoofdstuk 2 van dit verslag.

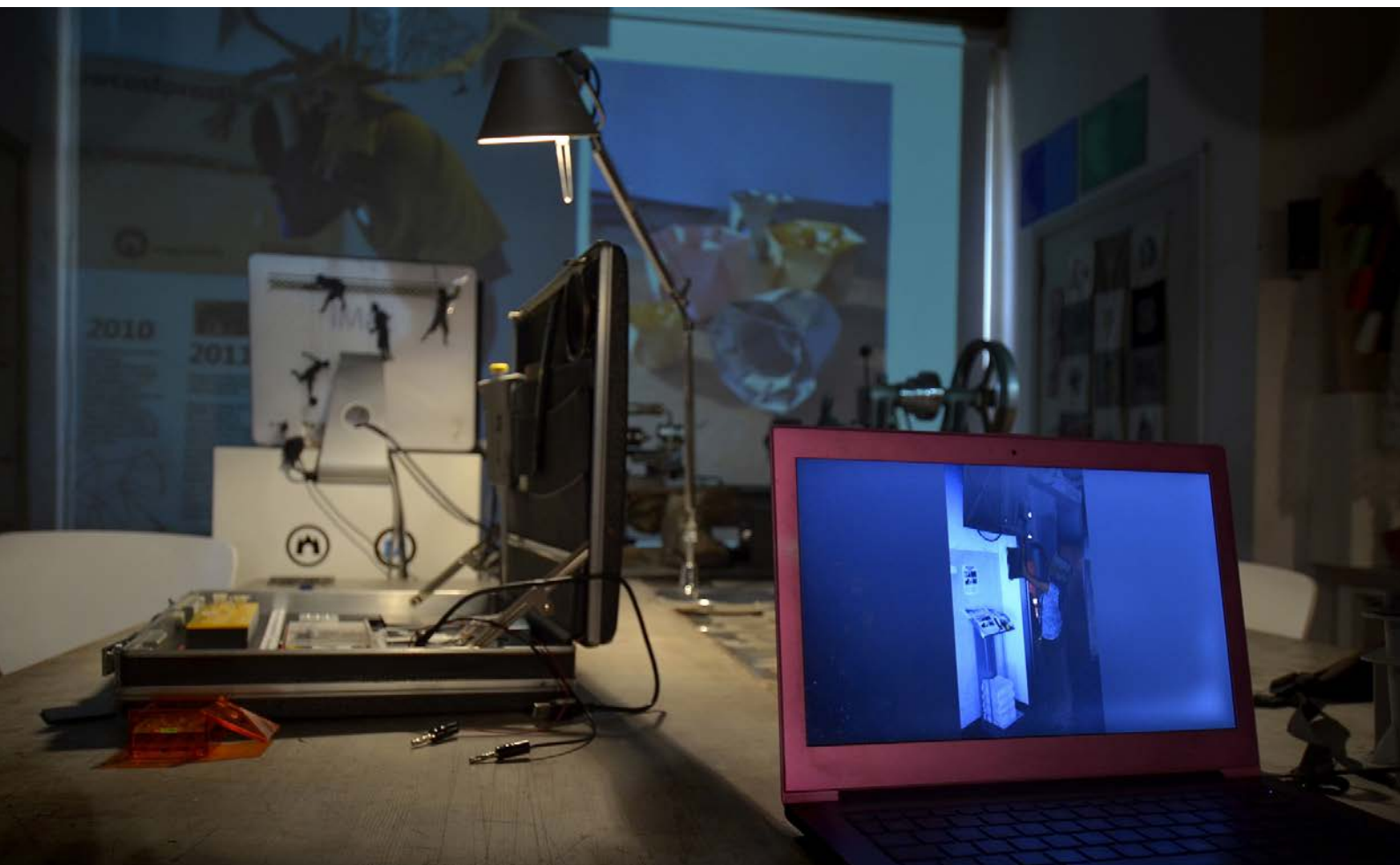

Foto: Waag Society (CC BY)

4 Experimenten

CC-NL bereikt een zeer breed en divers samengesteld publiek. Toch zijn er nog altijd doelgroepen en toepassingsgebieden waar onbekendheid bestaat met de mogelijkheden van open content, of waar onduidelijk is in hoeverre opencontent-licenties kunnen worden ingezet. CC-NL wil dat hiaat door middel van praktische experimenten verkennen en opvullen. In 2013 lag het accent op open data. Daarnaast werd verder gewerkt aan een aantal trajecten die al in 2012 waren ingezet op het gebied van open design educatie.

4.1 CCo en open data showcase

Afgelopen jaren heeft CC-NL vanuit Waag Society in samenwerking met verschillende partners innovatieve projecten georganiseerd rondom open data. In 2012 werden onder andere Apps voor Amsterdam (aan de slag met data van de gemeente Amsterdam) en Arts Holland (aan de slag met cultuurdata) georganiseerd. Op basis van deze ervaringen is een van de belangrijkste implicaties voor het gebruik van open data het verduurzamen van het gebruik van open content. In al deze initiatieven speelt CCo een belangrijke rol. In 2013 wilde CC-NL deze ervaringen omzetten in het creëren van een mash-up showcase waarmee je de volle kracht van CCo kan laten zien en waarin zoveel mogelijk CCo-bronnen tot uiting komen.

Daar is in 2013 werk van gemaakt via een prototype van een 'City Dashboard' (CitySDK). Een CitySDK is een online platform of website die bestaat uit een aantal widgets die realtime data visualiseren van de stad in verschillende domeinen of themavelden. Via het City Dashboard krijgt de kijker zicht op de actuele 'status' van de stad. Via de startpagina kan men vervolgens doorklikken naar meer gedetailleerde data-informatie. De CitySDK's, die in Europees verband worden doorontwikkeld, maken het mogelijk om grote aantallen datasets op een aantrekkelijke en nuttige manier te presenteren en doorzoekbaar te maken. Hiertoe zijn aan de CitySDK-API ontbrekende datasets

toegevoegd. Daarnaast is een webservice gemaakt die analyses maakt van de beschikbare data.

Veel van de data die binnen CitySDK's wordt gebruikt is open data die onder CCo beschikbaar is. Dat maakt hergebruik, verrijking en het combineren van data veel eenvoudiger, en legt bovendien een basis voor de ontwikkeling van nieuwe diensten (en businessmodellen) op basis van de vrij beschikbare data. In 2013 is een aantal CCo-open-data-showcases ontwikkeld om de mogelijkheden van open data zichtbaar te maken:

- Gebouwenkaart: <http://citysdk.waag.org/buildings/>
- Open Data Globe: <http://citysdk.waag.org/visualisation/>
- Energielabelkaart i.o.v. Stichting Meer met Minder (opgeleverd maar nog niet publiek toegankelijk)
- Gewassenkaart: <http://waagsociety.github.io/mansholt/>

De CCo-showcases zijn aan een breed publiek gepresenteerd tijdens de volgende disseminatie-events:

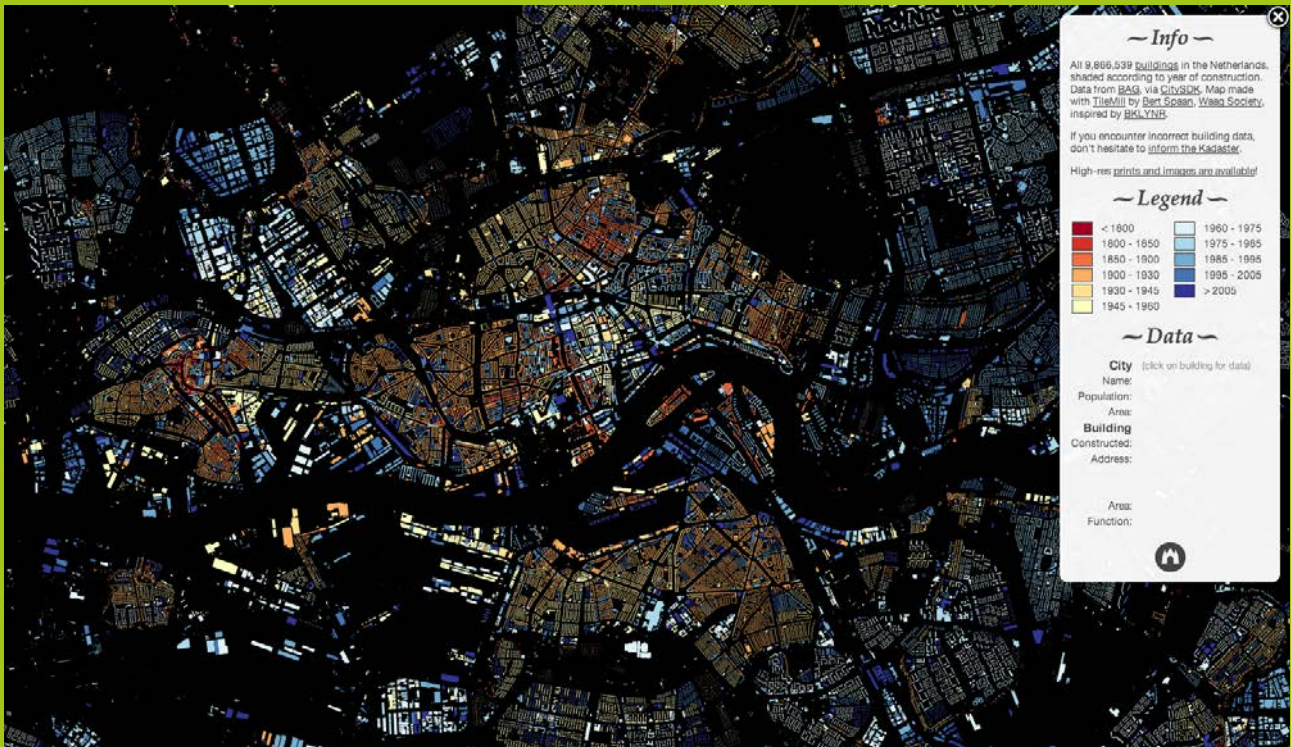
- 08.11.2013: Breda, Hogeschool Breda, 100 studenten en vertegenwoordigers van lokale overheden
- 12.11.2013: Amsterdam, Innovatie Estafette 2013, 1.000 overheidsfunctionarissen (steden en regio's)
- 19.11/20.11.2013: Barcelona, Pitch bij Smart City Expo

OpenData Globe

- Live public transport
 - Amsterdam
 - tram
 - bus
 - subway
 - ferry
 - Utrecht
 - Den Haag
 - Rotterdam
 - Tampere
 - Helsinki
 - Manchester
 - Istanbul
 - Lamia
- Realtime traffic flow
 - Amsterdam
- Arts Holland
- Public transport (static)
- Census data
- Settings
 - Toggle 2D-3D projection
- About CitySDK

The dynamics of European cities are made visible in the Open Data Globe, based on available (live) mobility data. The data comes from the CitySDK API, a platform that allows for easy and uniform distribution of European open data. New datasets are (semi) automatically added to the visualization, all data are available for developers and citizens can easily make their data available. Do you want to develop an application using Open Data? Check out the developers page <http://dev.citysdk.wag.org>. Do you want to know more about the project CitySDK? Visit the project page <http://www.citysdk.eu>.

Open Data (and Big Data) are hot citizens and (government) agencies create and collect a lot of data: data that may be very valuable for social change and innovation. However, much of this information is not, or only partially

4.2 Vervolg open design minor

CC-NL startte in 2012 een intensieve samenwerking met de Willem de Kooning Academie in Rotterdam voor het ontwikkelen en realiseren van een Open Design minor. Het doel hiervan is om opendesignprincipes een plek te geven in de vorming van nieuwe ontwerpers. Dat programma is vanzelfsprekend breder dan alleen auteursrechtelijke vragen rond open design. Na de eerste experimenten met de ontwikkeling van de module in 2012 werkte CC-NL in 2013 aan de bestendinging van de minor en aan uitwerking van een reeks lessen. Daarbij is samengewerkt met zowel docenten van de Willem de Kooning Academie als met studenten. Studenten hebben meerdere dagen doorgebracht in het Fablab van Waag Society en hebben daar gewerkt aan diverse praktische opdrachten. De lessen zijn vervolgens met de betrokkenen geëvalueerd waarna het lesprogramma op sommige punten nog is bijgesteld. Ook zijn er generieke leerdoelen op verschillende gebieden opgesteld, te weten:

- verdieping;
- complexiteit;
- multidisciplinaire samenwerking;
- marktbewust handelen;
- maatschappijbewust handelen;
- innovatief vermogen.

Er zijn cases opgesteld die tijdens de lessen gebruikt kunnen worden en die als open content beschikbaar zijn. In 2014 wordt gewerkt aan verdere uitrol van het lessenprogramma bij andere onderwijsinstellingen. De bijhorende documentatie voor opendesigneducatie is op de website van CC-NL te downloaden.

Kijk op:

<http://creativecommons.nl/open-design-minor>

5 Toekomstagenda

In juni 2014 is het tien jaar geleden dat de Creative Commons-licenties in Nederland werden gelanceerd. Daarmee was Nederland een van de eerste landen buiten de VS die de toen nog spiksplinternieuwe licentieset introduceerde. Een klein jaar eerder, in 2003 werd de basis voor die introductie gelegd door het Instituut voor Informatierecht, Kennisland en Waag Society, die samen Creative Commons Nederland opstartten.

Een van de belangrijkste aanleidingen daarvoor was de constatering dat de wereld van open source in hoog tempo aan het uitdijen was naar terreinen buiten de softwareontwikkeling. Wikipedia begon bijvoorbeeld een hoge vlucht te nemen (richting 250.000 artikelen, en dat was toen een behoorlijke mijlpaal), maar maakte voor het open licenseren van tekst gebruik van de GNU-Free Documentation License – een licentie die eigenlijk voor softwarehandboeken was ontwikkeld. Met Creative Commons werd open source verbreed naar open content, en op dat vlak was in Nederland nog een wereld te winnen. CC-NL kreeg als missie om te zorgen voor zorgvuldige vertaling van de Creative Commons-licenties, om voorlichting te geven over de licenties en om te bekijken hoe de licenties in de praktijk uitpakten.

Maar de wereld bleef niet stilstaan.

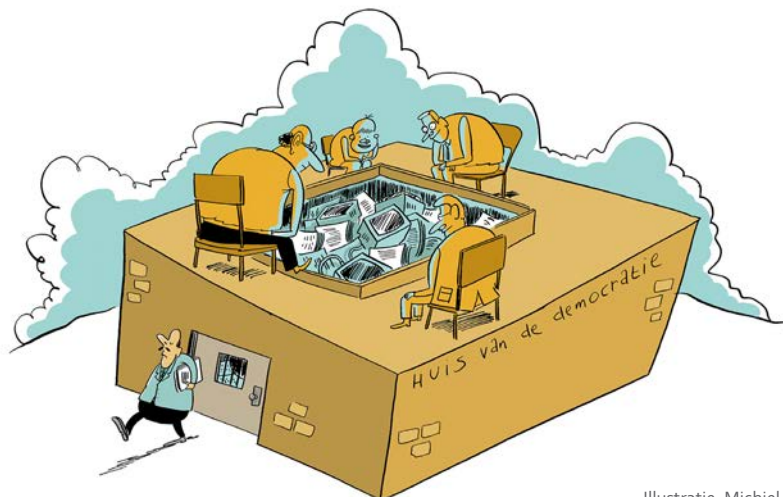
Rolling agenda

Na open content begon open data voor de nodige uitdagingen te zorgen, en de laatste jaren staat ook open design scherp op het vizier. Hoewel de vragen en uitdagingen van tien jaar geleden nog steeds actueel zijn, komen er voortdurend nieuwe vragen, thema's en trends bij. Tien jaar geleden had slechts een enkeling het over 3D-printing. En wat te denken van biodata en het kopiëren van DNA?

De agenda van open content is een *rolling agenda*. Zes thema's hebben onze aandacht, waarbinnen zich steeds weer nieuwe trends en ontwikkelingen aftekenen:

1. Open overheid en samenleving

Bij een open overheid hebben de burgers toegang tot, en recht op hergebruik van overheidsinformatie (documenten, verslagen, data). Dat dient niet alleen effectief toezicht (van iedereen!) op het openbaar bestuur, maar ook directe vormen van democratie die vroeger ondenkbaar waren. Nieuwe democratische initiatieven schieten dan ook als paddenstoelen uit de grond. Burgerinitiatieven hebben baat bij de opkomst van digitale technologie en bij open overheidsinformatie. Aan een open overheid zitten echter ook grenzen.

Illustratie: Michiel van de Pol (CC BY-NC-ND)

Wanneer privacy in het geding komt, zijn overheden minder scheutig met het vrijgeven van informatie. CBS-data wordt bijvoorbeeld altijd geaggregeerd zodat data niet herleidbaar is tot individuen. Ergens heeft de overheid dus een beschermende functie, maar waar de grens precies ligt is geen uitgemaakte zaak. Kijk maar eens naar de recente opschudding rond klokkenluiders Snowden en rond de Britse NSA.

Een open democratie en een open overheid raken aan vragen van ethiek en staatsinrichting. De legal tools die Creative Commons biedt worden hierbij gebruikt om helderheid te verschaffen in hoe de Nederlandse overheid denkt over haar materiaal.

2. Open data

Open data heeft de potentie om in Europa een markt te worden ter waarde van €35 miljard per jaar, aldus eurocommissaris Neelie Kroes. Deze enorme potentie wordt de laatste jaren erkend door overheden en organisaties in de publieke sector. De Nederlandse overheid gaf in 2010 al aan dat zij open data serieus neemt door de gehele website van Rijksoverheid.nl en data.overheid.nl onder CCo vrij te geven.

Illustratie: Michiel van de Pol (CC BY-NC-ND)

Inmiddels doemt een geheel nieuw veld op waarbinnen de discussie over wenselijkheid van een beschermingsregime vergelijkbaar met auteursrecht op gang komt: *biodata*. *Sequencing* van genetische data wordt steeds gemakkelijk en goedkoper. Organisaties zoals het Sanger Institute bewaren gigantische hoeveelheden data over DNA-volgordes van personen, planten en dieren. Die gedigitaliseerde DNA-informatie op zichzelf zorgt voor een complexe auteursrechtelijke situatie waarover zo weinig jurisprudentie bestaat dat het een remmende werking heeft op informatie-uitwisseling en innovatie. Al zijn Creative Commons-

licenties niet juridisch dekkend wanneer toegepast op bio-informatie, toch worden ze gebruikt door bijvoorbeeld Uniprot, het Zwitserse Institute voor Bio-Informatie (www.uniprot.org) Het is van belang dat over deze vorm van data een discussie wordt gevoerd en er verder juridisch en ethisch onderzoek naar wordt gedaan.

3. Open design

Wat open source heeft gedaan in de digitale wereld voor de software-industrie, doet open design in de wereld van 'fysieke objecten'. Nu design steeds digitaal en complexer wordt, ligt het delen van de digitale aspecten van design (modellen, tekeningen, blueprints voor 3D-printing) voor de hand.

Illustratie: Michiel van de Pol (CC BY-NC-ND)

In de afgelopen jaren heeft CC-NL gepioneerd in deze sector. Met onderzoek naar de auteursrechtelijke aspecten van open design, een standaardwerk over de stand van zaken in dit veld (Open Design Now) en competities heeft CC-NL open design in Nederland en Europa op de kaart gezet. Daarnaast heeft CC-NL de weg uitgestippeld naar de agendering van de potentie van open design bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Fairphone (de eerste 'eerlijke' mobiele telefoon), een spin-off van Waag Society, is hier een goed voorbeeld van.

Bij nationale en internationale wetgeving over design speelt niet alleen het auteursrecht een rol, maar ook modelrecht en zelfs het databankenrecht. Design is vanuit een juridisch oogpunt een van de meest complexe velden waar CC-NL bij betrokken is, en met de opkomende 'do-it-yourself-makerindustrie' is er nog veel onduidelijk over de manier waarop auteursrecht functioneert (of juist niet) op het terrein van ontwerp.

4. Open media en cultuur

Het meest succesvolle gebied van Creative Commons de afgelopen tien jaar was open media en cultuur. Het succes strekte zich uit van professionele producties als VPRO-documentaires (De Eeuw van de Stad), de Buma/Stemra-pilot, CCo als standaard voor metadata in de erfgoedsector (Europeana), tot het gebied van de *prosumer*: de consument die tegelijk producent is. Met hulp van de *prosumer* is de Nederlandstalige Wikipedia uitgegroeid tot de op één na grootste van de wereld. Initiatieven zoals Blender (open source 3D-software en animatie) en Open Cultuur Data trekken een groot aantal *prosumers* aan, net als Wiki Loves Art (competitie waarin musea beroemde kunstwerken uit hun tentoonstelling beschikbaar maakten om door iedereen gefotografeerd te worden) en Wiki Loves Monuments.

Illustratie: Michiel van de Pol (CC BY-NC-ND)

De toekomst van het gebruik van Creative Commons-licenties door *prosumers* is rooskleurig. Dit is minder het geval bij professionele producties gefinancierd door publiek geld, zoals documentaires en films voor de publieke omroep. We zien dat de overheid goede stappen maakt in het vrijgeven van materiaal dat gemaakt is met publieke middelen, maar in de professionele media vindt open content minder gemakkelijk ingang, onder meer doordat er nog altijd geen goede verdienmodellen gevonden zijn. We hebben nog een wereld te winnen.

5. Open leren

Technologie heeft de verspreiding van kennis vele malen versneld. Wat je vroeger moest nazoeken in een bibliotheek vind je nu in een handomdraai op Wikipedia. Gestructureerde kennis is makkelijk te vinden. Goed onderwijs is daarentegen niet

zonder meer beschikbaar. De beste onderwijzers leggen kennis en inzichten vaak maar aan een relatief klein aantal mensen uit.

Illustratie: Michiel van de Pol (CC BY-NC-ND)

Door Massive Open Online Courses (MOOCs), Open Educational Resources (OER) en Open Courseware (OCW) verandert het speelveld. Een college wordt niet langer bekeken door een handvol studenten maar kan wel door 100.000 mensen bekeken en gevolgd worden. Voor toegang tot kennis die bij topopleidingen wordt gedoceerd hoeft niet langer dik betaald te worden. 'Goed onderwijs' wordt geleidelijk aan opnieuw gedefinieerd, naarmate steeds vaker niet alleen het lesmateriaal thuis digitaal beschikbaar is, maar ook de mondelinge kennisoverdracht. Open Educational Resources moeten vrij gedeeld kunnen worden, anders stagneert de ontwikkeling van vrije kennis bij die ene cursus die openbaar gemaakt wordt.

6. Sharing economy

Creative Commons is onderdeel van een bredere beweging die wereldwijd in opkomst is: de *sharing economy* ofwel 'deeleconomie'. Wat begon in het digitale domein, en het werkingsgebied van het auteursrecht, met niet-materiële zaken (foto's delen via [Flickr.com](https://www.flickr.com), muziek via P2P-netwerken, etc.), breidt zich in rap tempo uit naar schaarse, materiële goederen. Uitgangspunt van de *sharing economy* is dat toegang tot middelen belangrijker is dan persoonlijk bezit van die middelen. Dankzij digitale technologie maken deelplatformen een enorme groei door. Werkelijk alles wordt gedeeld: huishoudelijke en hobbyspullen (peerby.com, spul-lendelen.nl), bedrijfsmaterieel ([floop2](https://floop2.com)), eten (tuin-tjedelen.nl, thuisafgehaald.nl), auto's ([snappcar](https://snappcar.com), [MyWheels](https://MyWheels.com), [WeGo](https://WeGo.com)), skills (ikhelpjewel.nl), boeken (bookcrossing.com), werkplekken (deelstoel.nl).

 creative
commons nederland